

Grimstad kommune
Postboks 123
4891 GRIMSTAD

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2017/5509

Dato
27.06.2017

Forskrift om Grimstad sentrum som "typisk turiststed" i perioden 1. juli til 16. august

Det vises til søknad fra Grimstad kommune om godkjenning av Grimstad sentrum som «typisk turiststed» i perioden 15.6- 31.8. Søknaden er fremmet på grunnlag av søknad fra «Grimstad Min By», og det er i tillegg innhentet uttalelse fra Grimstad turistkontor.

Søknaden er behandlet i kommunestyret 22.5.2017. Søknaden ble mottatt her 30.5.17, og Fylkesmannen mottok 4.6.17 tilleggsopplysninger som inneholdt omsetningstall i sommerperioden. Videre har vi også mottatt en epost datert 31.5.17 ift. geografisk område.

Det søkes om årlig dispensasjon for perioden 15. juni til 31. august.

Søknaden gjelder for sentrumsområdet, som i epost 31.5.17 ble presisert til primært å gjelde et område som på kartutsnitt omfatter et større geografisk sentrumsområde. Sekundært gjelder søknaden et mindre område som omfatter «det historiske sentrumsområdet».

Sakens bakgrunn:

Som begrunnelse for søknaden anfører kommunestyret at Grimstad er en typisk turistby som er avhengig av turistene for å opprettholde et levende og godt næringsgrunnlag for butikker og restauranter. Kommunen satser på helårsåpne butikker i alle bransjer for å sikre arbeidsplasser, og butikkene er avhengige av en god sommer som kan dekke underskudd i de svake periodene høst og vinter. Søndagsåpne butikker vil skape mer aktivitet i byen og danne grunnlag for flere besøkende til museer og kulturaktiviteter.

Gjesteavna er viden kjent for kvalitet og «fulle hus», og gjestene der etterspør søndagsåpne butikker i likhet med gjestene på campingplasser og hoteller.

«Grimstad Min By» hevder også at det er viktig at handelsvirksomhet i Grimstad får konkurrere på samme vilkår som Lillesand, Risør, Farsund og Mandal. Med søndagsåpne butikker vil en øke omsetningen i en næring som sliter, det vil bli flere arbeidsplasser i en sesong, turistene vil få en ekstra opplevelse, og det hindrer handelslekkasje til andre byer som allerede har søndagsåpent.

Det skal være frivillig for den enkelte virksomhet å delta.

Grimstad kommune har 22 750 innbyggere. Lillesand, Farsund og Mandal (som har søndagsåpent om sommeren) har et befolkningstall på henholdsvis 10 747, 9 742 og 15 617.

«Grimstad Min By» er et AS etablert av forretningsdrivere og gårdeiere i Grimstad og selskapet har 92 medlemmer hvor hovedvekten finnes i «historiske sentrum». Selskapet har som mål å bevare byens særtrekk, videreutvikle og markedsføre sentrum og skape et levende og aktivt handelssentrum. Etter sakens opplysninger ble det ved årsmøte i 2016 vedtatt å søke om å ha «søndagsåpent», og saken ble igjen tatt opp i mars 2017.

Selskapet har inntrykk av at bedriftene hovedsakelig er positive til søndagsåpent, og at det skal være opp til den enkelte å benytte muligheten til å ha åpne butikker. Fylkesmannen legger til grunn at spørsmål om bemanning er gjennomtenkt og avklart iht. regelverk og avtaler, slik at ansatte ikke påføres store ekstrabelastninger ved også å måtte jobbe på søndager.

Vedlagt søknaden følger omsetningstall i sommerperioden for Grimstad sentrum. Disse tallene er utarbeidet av «Grimstad Min By» gjennom undersøkelser i konkrete butikker og spisesteder. Det rapporteres om at januar - mars er svært svake måneder i sentrum, og enkelte butikker velger å stenge fordi det medfører større tap å ha åpent. Andre virksomheter velger å holde stengt 2-3 dager i uka pga. «dårlige tider/sesong» hvor omsetningen er for lav.

Noen spisesteder har, som eksempel, en omsetning i januar/februar på kr. 3-400.000, mens de i juli har en omsetning på kr. 3 500 000. Noen butikker har i februar en omsetning på kr. 150.000 mot kr. 850.000 i juli. Innehavere uttaler at sommersesongen og turistene er helt avgjørende for å kunne sikre drift året rundt.

Kommunen anfører flere trekk som de mener er sentrale for Grimstad som turistdestinasjon. Grimstad turistkontor oppgir at antall overnattingsdøgn på hotellene i Grimstad i juli er 500% høyere enn antall overnattingsdøgn i februar. Campingplassene har 77 000 gjestedøgn i juli og med 1 371 hytter i kommunen beregnes det ca. 205.000 gjestedøgn i disse, i tillegg til 3 700 gjestedøgn i gjestehavna.

Kommunen skriver i sin saksfremstilling at næringslivet ønsker å gi turistene en opplevelse og service som butikkentre ikke kan matche, samt at de ønsker å skape mer liv i sentrum i turistsesongen, og dermed tiltrekke seg ytterligere turister. Grimstad Min By anfører at de har et særpreget sentrum som tiltrekker mange turister, og byen har også mange spesielle sommerarrangementer som «Skral- festivalen», sommershow på Apotekergården, kortfilmfestivalen, Hamsun - dager, Ibsen - museet og andre museer, Fjæreheia, samt nærhet til Dyreparken. Fra 2017 vil også Raet nasjonalpark tiltrekke seg besøkende.

Fylkesmannen kjenner fra erfaring at Handel og kontor (region Agder og Rogaland) anbefaler at søknader som dette avslås. De fremhever at hensynet til ansatte bør veie tungt. Utsalgsteder kan nå holde åpent hele døgnet på de andre seks ordinære virkedagene, og det medfører at ansatte ofte arbeider på ubekvemme arbeidstider. Søn- hellig- og høytidsdager blir derfor ofte de eneste dagene de ansatte får fri. Handel og

kontor anfører også at tilreisende kanskje ikke har så stort behov for å handle på søndager, og at en ikke kan utelukke at turistene også verdsetter en handlefri dag.

Flere Fylkesmenn har inntil videre derfor bestemt at det ikke skal gis noen dispensasjoner. Dette er også begrunnet med at erfaring viser at hele befolkningen i kommunen og nabokommuner benytter seg av søndagsåpne butikker, ikke bare turistene, slik lovens formål er. Videre synes det underlig at en feriegjest skal ha større mulighet for å handle på sitt feriested enn på sitt hjemsted.

Fylkesmannens vurdering:

Det følger av helligdagsfredloven § 5 første ledd at faste utsalgsteder som selger varer til forbrukere skal holde stengt på helligdager. I følge helligdagsfredloven § 1 er lovens formål å «*verne om det gudstjenestelige liv og den alminnelige fred på helligdager og for å gi høytiden ro og verdighet*». Det fremgår av lovens § 2 første ledd bokstav a) at «*vanlige søndager*» er helligdager.

Det er imidlertid gjort flere unntak fra utgangspunktet i paragrafens andre ledd, herunder viser nr. 4 at mindre steder hvor salget i perioder/hele året hovedsakelig skjer til turister, kan gis betegnelsen «typisk turiststed» og unntas fra hovedregelen om å holde søndagsstengt

Av forarbeidene går det for øvrig frem at hensynet til arbeidstakerne må vektlegges. Forarbeidene gir ellers liten veiledning utover stedseksemplene. Ansvarlige departement har heller ikke gitt særlige retningslinjer for vektleggingen av ulike momenter. Det er blitt vist til at avgjørelsen som hva som skal regnes som et typisk turiststed må bero på Fylkesmannens konkrete skjønn i hvert enkelt tilfelle.

Fylkesmannen bemerker at det i Solbergs regjeringens plattform er uttalt at den vil «*Tillate butikker å holde åpent på søndager. Regjeringen vil sammen med partene i arbeidslivet vurdere hvordan de butikkansatte kan bli omfattet av et godt lovverk når det gjelder arbeidstid og medbestemmelse*». Det er imidlertid per i dag ikke gjort endringer i regelverket eller gitt nye retningslinjer for den vurderingen som helligdagsfredloven legger opp til. Fylkesmannen er kjent med at det er oppnevnt et regjeringsoppnevnt utvalg som skal vurdere hvordan fremtidens åpningstidsbestemmelser skal være. Dette utvalget har satt sitt arbeid på vent inntil stortingsvalget- 17 er gjennomført.

Fylkesmannen har sett nærmere på fremlagte omsetningstall for ulike bransjer i kommunen. Av disse gjennomsnittstallene går det frem at omsetningen de siste årene er størst i juli/august med et gjennomsnitt på ca. 20 % av totalomsetningen. Til sammenligning utgjør omsetningen i januar/februar henholdsvis ca.10-11 % av total årlig omsetning.

Disse tallene gir ikke selvstendig grunnlag for å si at salget hovedsakelig går til turister. Sett i forhold til at det har vært vanskelig å dokumentere eksakte omsetningstall og utfra sakens øvrige opplysninger, bla. fra restauranter og spisesteder som rapporterer om en økning på 400-500 % i juli måned, legges det til grunn av salg til turister utgjør størstedelen av handelen i juni/august.

Det vises i denne sammenheng også til fremlagt dokumentasjon på antall båt- og hytteplasser. En stor andel av disse turistene tilhører grupper hvor behovet for

søndagsåpent gjør seg gjeldende, f.eks. båtturister og gjennomreisende som ankommer i kortere perioder i helgene.

Fylkesmannen legger til grunn at den fordobling av omsetning som finner sted i sommermånedene i hovedsak skyldes turistenes inntog. Det må videre tas høyde for at mange av de fastboende til tider vil være ferierende utenfor kommunen i løpet av sommeren, slik at turistenes betydning for omsetningen er mer betydningsfull enn det tallene på omsetningsøkningen i sommermånedene isolert sett viser.

Ut fra fremlagte omsetningstall foreligger det store ulikheter mellom bransjene med hensyn til omsetningen på sommeren, og turistene spiller i varierende grad en avgjørende betydning for butikkenes driftsresultat.

Ut fra analysen legger Fylkesmannen til grunn at turisthandelen er spesielt avgjørende for cafeer/ restauranter, skobutikker og nisjebutikker, og dette er bakgrunnen for at unntaket fra søndagsstengt kun gjelder Grimstad historiske sentrum, og at tidsrommet begrenses til den mest besøkte turistperioden.

Fylkesmannen finner etter dette at Grimstad kommune i sommersesongen, avgrenset til perioden 1. juli til 16. august, har en handelsstand som oppfyller kravet om at salget i hovedsak skjer til turister. Det anses videre godgjort at turistene spiller en avgjørende rolle for mange av utsalgsstedenes driftsresultat og eksistens.

Det er et moment som taler mot å gjøre unntak fra åpningstidsbegrensningene at de ansatte må arbeide på søndagene i sommersesongen. Denne ulempen begrenses imidlertid ved at det kun er «det historiske sentrum» i Grimstad kommune som blir ansett som typisk turiststed i den mest besøkte sommersesongen. Fylkesmannen legger for øvrig til grunn at arbeidsmiljøloven følges slik at de ansatte får lovlig arbeidstid.

Videre er nok situasjonen slik at selv om omsetningen øker betydelig i sommersesongen, så er det usikkert hvor stor del av denne økningen som hovedsakelig går til turister, men Fylkesmannen har i sin vurdering vektlagt at det i andre fylker er en tendens til endring av praksis i retning av at større områder/ steder med en viss befolkningsstørrelse allikevel har fått innvilget søknader om å bli regnet som typisk turiststed.

På denne bakgrunn godkjenner Fylkesmannen søknaden om at det «historiske sentrum» (vedlagt kartutsnitt alternativ 2) i Grimstad kommune skal regnes som typisk turiststed i perioden 1. juli til 16. august, jf. helligdagsfredloven § 5 sjette ledd.

Fylkesmannens avgjørelse:

Fylkesmannen godkjenner Grimstad kommunes søknad om at Grimstad historiske sentrum (avgrenset i vedlagt kart) kan bli definert som typisk turiststed. Tidsrommet begrenses til perioden 1. juli til 16. august.

Godkjenningen blir gitt ved forskrift som offentliggjøres på Lovdata.

Fylkesmannen opplyser:

Fylkesmannens avgjørelse om å utarbeide en forskrift er ikke et enkeltvedtak. Denne avgjørelsen kan derfor ikke påklages.

Med hilsen

Ester Hassel (e.f.)
Ass. avdelingsdirektør

Synnøve Spinnangr
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.
Saksbehandler: Synnøve Spinnangr, tlf: 37 01 78 83

Vedlegg:
Kartutsnitt, merket alt. 2

Kopi til:
Handel- og kontor, region Agder og Rogaland   Jens Zetlitzgate 21   4008   STAVANGER
HSH   Postboks 2900   0230   OSLO